

Bisschop Gerard de Korte over Laudato si': inhoud en betekenis

Bij gelegenheid van het uitkomen van de derde druk van de pauselijke encycliek Laudato si' schrijft mgr. De Korte, bisschop van 's-Hertogenbosch, over de inhoud en betekenis van dit belangrijke document, dat voor het eerst werd gepubliceerd in 2015. Mgr. De Korte is bisschopreferent voor Kerk en Samenleving namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie en brengt Laudato si' bij vele gelegenheden ter sprake en onder de aandacht.

“Op 13 maart 2013 presenteerde paus Franciscus zich op het balkon van de Sint-Pieter. Vanaf het begin van zijn pontificaat legt onze paus een sterke nadruk op de waardigheid van de arme en de vluchteling en tevens op de zorg voor de schepping. Wij vinden dit terug in de indrukwekkende encycliek *Laudato si'* (Geloofd zijt Gij) die in 2015 werd gepubliceerd.

De titel van de rondzendbrief is genomen uit het beroemde Zonnelied van de heilige Franciscus. In de ondertitel van de encycliek wordt onze aarde ons gezamenlijk huis genoemd. Wij moeten dat huis goed beheren. De heilige van Assisi noemt alle elementen van de schepping, zoals zon, maan, vuur en water, broeders en zusters. Niet alleen mensen delen in een universele broeder- en zusterschap maar ook alle onderdelen van waaruit onze schepping is opgebouwd.

Zorgen

Paus Franciscus noemt in zijn encycliek een aantal ontwikkelingen die hem grote zorgen baren. Het gebrek aan schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen, de vervuiling, de klimaatcrisis en de teloorgang van de biodiversiteit. Maar de paus legt ook de vinger op de ongelijkheid in de wereld. Paus Franciscus ziet minstens twee oorzaken voor deze ecologische en sociale crisis: een antropocentrische versmalling, zeker binnen de westerse cultuurkring, en een eendimensionale technocratische wijze van denken.

Wees solidair

De paus uit regelmatig zijn zorgen over een *globalisering van de onverschilligheid*. Hij deed dat bijvoorbeeld kort zijn na aantreden tijdens een Eucharistieviering ter nagedachtenis van verdronken vluchtelingen op het eiland Lampedusa. Het lijden van miljoenen armen en vluchtelingen maar ook de aantasting van de aarde moeten wij beantwoorden met een *revolutie van de tederheid*. Tegenover de onverschilligheid plaatst de paus de barmhartigheid en solidariteit. Christenen, andersgelovigen en alle mensen van goede wil worden opgeroepen om een hart te hebben voor alle mensen die in misère moeten leven.

De paus hoopt op mensen die concreet werk maken van sociale gerechtigheid en het behoud van de schepping. Verdere vervuiling en uitputting van de aarde moet worden gekeerd. Een en ander vraagt, zo schrijft de paus in zijn rondzendbrief, om een *ecologische bekering*, een ommekeer in denken en vooral ook in doen. Zo kan recht worden gedaan aan een integrale ecologische aanpak waarbij micro-ethiek (bescherming van het ongeboren leven; bescherming van het oude, aftakelende leven) macro-ethiek (sociale rechtvaardigheid, vrede) en vragen rond duurzaamheid in één samenhangend concept worden gezien.

Universeel denken

De paus richt zich vanzelfsprekend allereerst tot de rooms- katholieken van de wereld. *Laudato si'* vormt een nieuwe stimulans voor de inzet van geloofsgenoten en andere christenen voor een meer rechtvaardige en duurzame wereld. Door over de aarde te spreken

als ons gezamenlijk huis wordt echter duidelijk dat de paus alle mensen wil aanspreken. Ook andersgelovigen en uiteindelijk alle mensen van goede wil. De paus denkt onmiskenbaar universeel. Er is immers maar één aarde en wij vormen tezamen één mensenfamilie. Het beste uit de christelijke traditie moet worden opgediept om mensen te motiveren tot een meer duurzame levensstijl.

Ik noem de rijkdom van het oosterse christendom. Door de doop van Christus, het goddelijk Woord, in de Jordaan, zo leert de orthodoxe spiritualiteit, zijn alle rivieren geheiligd. Deze visie impliceert een zorgvuldig beheer van onze rivieren en andere wateren. Uit de protestantse traditie noem ik de erfenis van de arts en theoloog Albert Schweitzer met zijn beroemde motto *eerbied voor alle leven*.

Het aanspreken van alle mensen, gelovig en ongelovig, impliceert dat het beste van de spirituele en ethische kracht van de wereldgodsdiensten en levensbeschouwingen moet worden gemobiliseerd en gebundeld. Zo kan worden gekomen tot een wereldomvattende *duurzaamheidsrevolutie* (Al Gore).

Spiegel voor ons gedrag

Paus Franciscus spreekt natuurlijk primair als geestelijk en moreel leider. Zijn encycliek vormt een spiegel om onze eigen levensstijl te toetsen en te corrigeren. Niet voor niets spreekt de paus over een *ecologisch bekering*. *Laudato si'* vormt een moreel kompas voor bestuurders, ondernemers, wetenschapsmensen en technici om bij alle grote beslissingen een duurzame gerechtigheid centraal te stellen. De paus zal als eerste erkennen dat de vraagstukken complex en weerbarstig zijn. Er spelen vanzelfsprekend grote belangen en problemen kunnen op verschillende manieren worden aangepakt. De Kerk stelt eerder indringende vragen dan dat zij grossiert in stellige antwoorden. *Laudato si'* schetst echter wel op een indringende wijze de actuele katholieke visie op de goede en rechtvaardige samenleving.

Feest van de Geest

Op het moment van schrijven leven wij tussen Pasen en Pinksteren (2023). Het komende feest van de Geest wil ons doen nadenken over ons bestaan. Gods Geest doorbreekt moedeloosheid en geeft hoop. Paus Franciscus maakt in zijn eigen bestaan duidelijk dat een bescheiden levensstijl ons als katholieke christenen past. Wij kunnen niet doorgaan met een ondoordachte productie en consumptie van goederen. Moeder aarde mogen wij niet verder aantasten en vervuilen. De goederen van de aarde moeten beter worden beheerd en de verspilling moet worden tegengegaan. Een verandering van levensstijl is gewenst maar zeker niet eenvoudig. Ook Nederlandse christenen delen immers in de welvaart en verlangen veelal naar een gerieflijk leven. Maar *Laudato si'* wil onze levensstijl kritisch tegen het licht houden. Hopelijk kunnen wij de woorden van onze paus omzetten in een nieuwe en meer sobere stijl van leven.”

Mgr. Dr. Gerard De Korte

Bisschop van 's-Hertogenbosch

Referent voor Kerk en Samenleving binnen de Nederlandse bisschoppenconferentie